

# SERVICE- nytt

Sedan länge har ett behov gjort sig gällande att på ett smidigt sätt kunna sprida kännedom om tekniska nyheter för underhållstjänstens effektivisering. När FF/MV nu tar initiativet till SERVICENYTT är det i avsikt att få till stånd ett kontaktorgan för den tekniska personalen, för spridande av rön och erfarenheter, idéer och synpunkter. SERVICENYTT gör icke anspråk på fulländning såsom publikation, och detta första nummer är helt att betrakta som ett försök. FF/MV hyser förhoppningen att från alla berörda instanser såväl inom FF som vid flj, cv m.fl. få bidrag till SERVICENYTT.

Order eller direktiv kommer icke att inflyta i SERVICENYTT. Inga bestämda utgivningsdagar fastställs, t.v. utan ett nummer utges då behov härav föreligger. Bidrag mottagas av FF/MV.

# SERVICE NYTT

Nr 1

Kungl flygförvaltningen, Materielavdelningen  
Redaktion: Verkstadsbyrån

April 1950

## To- Materiel

Enligt nuvarande organisation kan det hända, att erforderligt materiel för to levereras åtskilliga månader efter sedan to:n utkommit. Detta förorsakar givetvis besvärligheter i planeringen av to-införandet. Det har föreslagits, att to ej skall utsändas förrän materielen är klar för leverans från CFA, men ett sådant system är ej lämpligt. Det kan förekomma, att en to föreskriver, att flj (ov) skall tillverka viss materiel, under det att viss skall rekvireras från CFA. Införandet av to:n skulle ju då försenas. Genom en succesiv leverans av materiel kan även tiden för införandet av en to förkortas. Allt talar således för att to:n skall utgivas så snart det är möjligt.

För att emellertid ur planeringsynpunkt eliminera olägenheterna av att materielen levereras först efter to:ns utgivande, kommer MV att i fortsättningen meddela berörda förband leveranstider på materiel, erforderlig för införandet av to. Detta sker på ett kort med följande text:

Till CF8.

ToMÄ 28-836-Ä18.

Materiel för ovannämnd to beräknas levereras till CFA omkring den 1/7 1950.

MV den 20 april 1950.

Kortet förses ej med diarienummer på FF och bör ej heller intagas officiellt vid flj. MV hoppas att detta system kommer att åtminstone i någon mån underlätta arbetet med to.

## Uppvärmningsanordning för flygplan

Under år 1948 tillverkades på CVM efter av Fc uppgjorda principritningar en ny typ av uppvärmningsanordning för fol, som provades under vintern 1948-1949. På grundval av de erfarenheter, som då framkom, modifierades konstruktionen och en ytterligare tillverkning av 50 st värmare påbörjades. Leverans av dessa skedde med 25 st i februari 1950. Värmarna fördelades på F 4, F 15, F 21, fält 28 och Kalix för att under betjäning av gästande förband utprovas.

Önskemål har från ett flertal förband framförts om tilldelning av de nya värmarna, men FF har inte kunnat tillmötesgå dessa önskemål, då den planlagda utprovningen av dem måste ske i första hand.

Samtliga rapporter från vinterövningarna ha ännu ej kommit FF tillhanda. Så snart detta skett kommer FF att ta ställning till frågan om ytterligare tillverkning av dylika uppvärmningsanordningar. Man kan emellertid inte räkna med, att typ Miva Decalor snabbt kommer att ersättas med andra värmare, utan Mivan skall underhållas för fortsatt tjänst.

Under vintern har två nya uppvärmningsanordningar provats. Båda äro byggda för fasta bränslen. Det ena, konstruerat och tillverkat av Enköpings Verkstäder, ger över 100.000 VE, det andra, som konstruerats av civilingenjör Risinger, ger ca 50.000 VE. Båda konstruktionerna gjordes på utomordentlig kort tid, varvid man inte kunde ta hänsyn till anordningarnas vikt och dimensioner. Detta är ju även av mindre betydelse, när det gäller att utprova en ny princip.

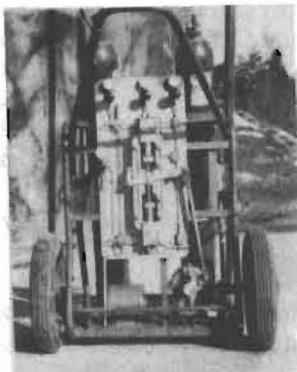
Båda värmarna ha under proven visat

sig besitta en del icke föraktliga fördelar framför de mer komplicerade uppvärmningsanordningarna med flytande bränsle. Nackdelar saknas dock inte, storlek och vikt äro besvärande faktorer.

Bahcos och Risingers värmare kommer att omkonstrueras och utformas praktiskt till nästa vinter, då förnyade prov kommer att äga rum.

## SYRGASOMFYLLNADSPUMP

En ny, motordriven syrgasomfyllnadspump har på FF uppdrag konstruerats av AB Gasaccumulator, Lidingö. Pumpen har utformats så, att den kan monteras på de till den gamla pumpen hörande vagnarna. Ett exemplar är byggt och under utprovning på F 8. Sedan proven slutförts, kan leverans ske i relativt rask takt.



Den nuvarande omfyllnadspumpen, som levererades för snart 10 år sedan, börjar bli utsliten och måste ersättas. Omdömena om den har varit skiftande. På vissa håll har den ansetts vara mycket dålig, under det att den på andra ansetts funktionera bra. Anledningen till dessa skiftande omdömen torde uteslutande bero på skillnaden i dess skötsel. Eftersom vanliga smörjmedel inte kan användas i en syrgaspump, blir korrosionsrisken stor. Garvsyran i läderpackningarna angriper troligtvis kolven.

Instruktioner för pumpens skötsel ut-sändes vid leveransen till samtliga förband, men det vill synas som om de föreskrifter, den innehåller, ej alltid efterlevts. Det har hänt, att en division förklarar, att pumpen aldrig har kunnat användas, under det att en annan förklarar att den fungerat klanderfritt.

Den nya pumpen är av mer robust konstruktion. Nytt smörjmedel, som ersätter glycerin och vatten, har införts. En syr-

gaspump kommer dock alltid att fordra ett minutiöst underhåll för att fungera bra.

Olyckshändelse  
i samband med syrgasfyllning.

CF3 meddelar följande:

En tekniker skulle kontrollera trycket i tuberna till en omfyllnadspump för syrgas (stn 60) och öppnade kranen på ena tuben i tro att kranen efter pumpen var stängd. Så var emellertid icke fallet, utan syrgasen strömmade ut, varvid slangändan började piska. Teknikern grep slangen och böjde sig ned för att stänga kranen på pumpen. Därvid råkade han rikta syrgasstrålen mot vänstra höften, varvid kavajfickan fattade eld explosionsartad och vapenrock och byxor sveddes på utsidan. Teknikern blev icke skadad.

Kranen efter pumpen hade kärvat fast, vilket torde vara orsaken till att den ej var stängd.

Gasutströmningen stoppades genom att kranen på tuben stängdes.

- 000 -

## Film

Filmofficern på FS har från USA inköpt ett antal undervisningsfilmer. Den första av dessa, "Värmebehandling av aluminium" har översatts på MV och är nu färdigställd med svenskt tal. Den kan rekvireras från Armé- Marin- och Flygfilm, Stockholm.

- 000 -

## STARTVAGN

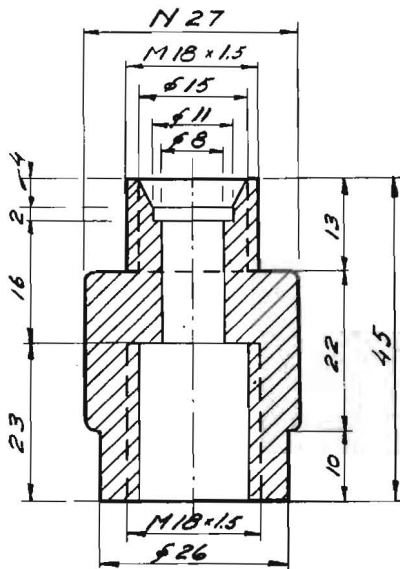
De startvagnar för reafpl, som anskaffats av FF, äro ganska tunga och svårhanterliga på grund av att det fordras en stor motor för de startningseffekter, det här är fråga om. Man kan söka eliminera olägenheterna genom att t ex kombinera bogseringsfordon för fpl med startaggregatet. Prov härmed pågår sedan en tid vid F 18. MV avser återkomma i ett av de kommande numren.

## TÄNDSTIFTSVERKTYG

Isärtagning av keramiska tändstift, d.v.s. lossgöring av isolatorn från sockeln, har vållat vissa besvärligheter. Isolatorn kan nämligen vara så fastbränd i sockeln, att översynshandbokens rekommendation att lägga sockel och isolator i bensin upp till ett dygn, inte har avsedd verkan.

Från F 10 har följande rekommendation insänts till FF:

Flj har till sin hydraulbänk tillverkat en anslutningsnippel enligt nedanstående skiss, F10-A4-212.



I denna nippel skruvas tändstiftsockeln fast. Skärmhylsan, som förut lossats anslutes över isolatorn med några gängors ingrepp, varefter nippelns andra ända anslutes till bänkens hydraulpump XP-4504-01. Handpumpen manövreras tills en "knäpp" tillkännager, att isolatorn lossnat från skärmhylsan. Trycket brukar variera mellan 50 och 100 kp/cm<sup>2</sup>.



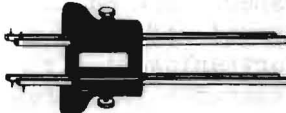
Vid behov kan skiss rekvireras från fljning F 10.

-oOo-

## VERKTYGSKATALOG

I samarbete med KKV kommer FF inom kort att utge en katalog över inom FF förekommande allmänna handverktyg. Varje verktyg kommer att avbildas och förses med en entydig kodbeteckning. Avsikten

är att CFA skall lagerföra i katalogen ingående verktyg.

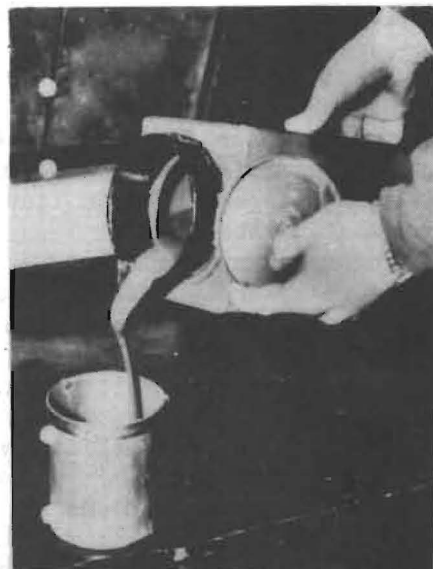
Företagens material		ALLMÄNNA HANDVERKTYG	3201
		<b>BLADMÄTT</b>	
-001	Blattjockleker	Intervall	Antal blad
	0,05-1,00 mm	0,05 mm	20 st
Fabr ex Löwen 152/32A			
		<b>STICKMÄTT</b>	
Ställbart med fjäderbelastad mittkolv. Utan gradering. Låsskruv i handtaget.			
-301	Måttområde	Fabr	
-302	12-18 mm	OKJ 169 A	
-303	18-30 mm	" 169 B	
-304	30-50 mm	" 169 C	
-305	50-90 mm	" 169 D	
-306	90-150 mm	" 169 E	
		<b>STRYKMÄTT</b>	
av järn med 4 ritantänger			
-304	Längd	Fabr ex	
	200 mm	LÄN 21	

Blad ur katalog över allmänna handverktyg

Genom att katalogen endast kommer att upptaga ett fåtal av en nu befintlig mångfald varianter av vissa verktyg och endast de katalogiserade typerna i fortsättningen kommer att anskaffas, avser FF uppnå en bättre standardisering av handverktygen.

-oOo-

Vid F 15 3.div har tillverkats en lös-tagbar tratt, avsedd att påsättas kärl för färger och lacker (stn 3). Kärlet är tillverkat av svartplåt och försett med tätande gummipackning.



# HÅLKORTSBEARBETNING

Sedan mer än ett år tillbaka har i FF prövats hålkortsmässig bearbetning för en del arbetsuppgifter, där siffermaterialets bearbetning är av betydande omfattning, och där den manuella behandlingen måste anses vara både ointressant och tidskrävande. De verksamhetsgrenar, som sålunda varit föremål för maskinell bearbetning av siffermaterialet, är: redovisning av flygtiden för flygande personal, gångtider för flygmaterielen samt statistisk bearbetning av kollektivavtalsanställdas löner. Den maskinella bearbetningen har därvid utförts i civilförvaltningens hålkortsanläggning, som fungerar som serviceorgan för försvaret. Den erfarenhet, som hittills vunnits av hålkort, kan i allmänhet sägas ha infriat de optimistiska förväntningar som i begynnelsen uppställdes. Bortsett från att denna försöksverksamhet irriterats av driftstekniska störningar, dels genom maskinanläggningens omflyttning och dels genom utbyte av maskinpark vid övergång till annat fabrikat, ha försöken givit vid handen, att den maskinella bearbetningen ökat förutsättningarna till överskådlighet och skapat latent möjligheter till specialbearbetningar ur befintligt grundmaterial.

Dessutom har tillförlitligheten och exaktheten väsentligt ökat vid maskinell bearbetning. På grundval av de vunna erfarenheterna har FF ansett sig kunna acceptera hålkort som hjälpmedel att rationalisera och samtidigt effektivisera det administrativa arbetet. Efter omfattande utredningar avseende såväl förutsättningar för maskinell bearbetning av vissa administrativa arbetsuppgifter som beträffande val av hålkortssystem har kontrakt tecknats med INTERNATIONAL BUSINESS SVENSKA AB (IBM) om en maskinpark. Denna skall placeras i bergsutrymmena i Arboga under FF/MV administration. En mindre del av anläggningen är redan levererad och verksamheten påbörjad.

Anläggningens sammansättning, för vilken sedermera i korthet skall redogöras, är betingad av de applikationer, som avses genomföras. I första hand skall cv avlöningsuträkning, avseende kollektivavtalsanställda, helt mekaniseras. Avsikten är därvid att så småningom eliminera allt manuellt uträkningsarbete i sådan utsträckning, att såväl hålkortens stansning som vidare maskinell bearbetning utlöses direkt av tidskriverskans anteckningar.

I andra hand kommer cv och senare även flj verkstadsbokföring (efterkalkyl, affärsbokföring, utställande av räkningar och anslagsavräkning) att uppläggas på hålkort. Det för denna applikation erforderliga primärmaterialet finnes till största delen tillgängligt för cv del i form av de arbetskort, som tidigare ingått i löneredovisningen. Dessa båda arbetsuppgifter äro konventionella applikationer och förekomma inom ett flertal av landets större industrier. En betydande del av hålkortsanläggningens kapacitet är emellertid avsedd för maskinell redovisning av CFA och dess filialförråds antalsmässiga och värdemässiga redovisning av materiel och material. Även om den utredning, som föregått kontrakterandet av FF hålkortsanläggning, klarlagt att förrådsredovisningen kan lösas medels hålkort, återstår ett synnerligen omfattande arbete innan en sådan omläggning kan genomföras.

Det är helt naturligt att en så väsentlig omläggning, som har integrerande verkan på en mängd olika verksamhetsområden inom vapnet, icke tager sikte enbart på att överföra nuvarande redovisning till hålkort. Nu gällande system skall givetvis dessförinnan revideras och hittills vunna erfarenheter påverka den nya uppläggnings. Den ökade komplicitetsgraden och flygmaterielens kvantitativa ansvällning har dessutom givit vid handen, att ett ofrånkomligt behov föreligger av ett klassifikationssystem i syfte att förenkla och effektivisera materialförsörjningen.

Så småningom avses att i dessa spalter lämna vidare orienteringar rörande hålkortsbearbetningens principer och en närmare beskrivning av den i Arboga nyligen installerade anläggningen. Vidare kommer den slutgiltiga sammansättningen av anläggningen att beskrivas samt korta redogörelser rörande de hålkortsmässiga applikationer, som redan genomförts eller kommer att genomföras, att lämnas.

-oOo-

## Mätverktyg.

C E Johansson, Eskilstuna har släppt ut en ny typ av ytnormaler i marknaden. Med hjälp av dessa kan man med någorlunda säkerhet avgöra graden av en ytas jämnhet oberoende av det sätt, på vilket ytan är bearbetad. Prospekt medföljer detta nummer som bilaga.